

Аварію було заплановано?

Це питання поставив не я. І не мені на нього відповідати. Але деякі паралелі між подіями, фактами і документами на це питання постійно виводять.

У доповіді «Обставини, причини та наслідки аварії на Чорнобильській АЕС» (2001 рік, частина 1 — Обставини аварії) читаємо: «Масове будівництво блоків з реакторами РБМК почалося без створення належної наукової та експериментальної бази, без глибокого вивчення і обґрунтування багатьох технічних питань».

Більше того, офіційний висновок з причин катастрофи на ЧАЕС, яким впродовж багатьох років прикривалися автори проекту ЧАЕС, виходив з того, що аварія стала наслідком «вкрай малоймовірного поєднання порушень... допущених персоналом енергоблока» (виділення моє — Є. Г.).

Під час проектування ЧАЕС московські науковці не дуже переобтяжували себе обрахунками можливих небезпек, пов'язаних із використанням «мирного» атома в Україні. Навіть передбачене у таких випадках можливе переростання МПА (максимальна проектна аварія) в МГА (максимальна гіпотетична аварія) не було досліджено, а його вірогідність не була визначена. Першим, хто ще за 7 місяців до аварії помітив небезпеку та описав загрозу переростання МПА в МГА, був інженер Держатоменергонагляду ССРСР (він працював на Курській АЕС) **О. Ядрихінський**. У своїй роботі «Ядерна безпека реакторів РБМК», поданій до Головного управління Держатоменергонагляду ССРСР 21.10.1985 р. він встановив, що існують недоліки в конструкції, прояв яких призводить до ядерної аварії з неконтрольованим розгоном і плавленням ядерного палива.

На підставі свого дослідження **О. Ядрихінський** зробив висновок про те, що аварія на рівні МПА, яка супроводжується zalиванням та запарюванням приміщень, кабельних тунелів і шахт, пожежею в них і знеструмленням насосів, обов'язково має призвести до ядерної аварії на рівні МГА з відповідними катастрофічними наслідками. Фактично за 7 місяців до Чорнобильської катастрофи він намалював сценарій подій, які потім сталися на ЧАЕС, коли МПА, зумовлена розривом трубопроводів та паропроводів, заклинюванням поглинаючих стержнів та припиненням охолодження частини реактора, переростає в МГА. А тому робота **О. Ядрихінського** закінчувалася пропозицією терміново зупинити всі реактори РБМК для реконструкції. Забігаючи наперед, нагадаємо, що саме це й було зроблене потім, після катастрофи на ЧАЕС.

Варто також звернути увагу й на те, яким чином обиралося місце для розміщення прив'язки проекту ЧАЕС на мапі України. Зверніть увагу: чотири ядерних реактори по 1000 мегават кожен (будувалися ще й 5-й та 6-й блоки) було розміщено за 92 кілометри від столиці України таким чином, що в разі вибуху і радіоактивного забруднення місцевості, всі водостоки — Прип'ять з притоками, Сож, Дніпро, Десна, Ірпінь, інші малі річки — сумлінно збиратимуть радіонукліди, переправляючи їх на Київ, на його водозабірні системи водогону, забруднюючи рибу і все живе далі по Дніпру.

Коротше кажучи, шановні громадяни України, схоже на те, що нас із вами, кажучи сучасною лексикою, просто «підставили». Побудували атомну бомбу поряд із столицею України, навішали локшину про щасливе майбутнє енергетики як виключно ядерної і почали ризиковані експерименти, спрямовані на збільшення потужності, розганяючи ядерний реактор понад межу його номінальних параметрів.

У всьому, що трапилося 25–27.04.1986, офіційна Москва не тільки звинуватила персонал станції, а й зняла із себе відповідальність за черговий злочин проти України, а також переклала відповідальність за наслідки аварії на нас самих, залишивши нас наодинці з цією бідою, яка продовжує розвиватися. Бо цей стронцій та інші довготривалі елементи нікуди не зникли, не випарувалися, а продовжують нас калічити. Без будь-якої компенсації за цю шкоду з боку Москви.

У контексті всіх інших інвазій з боку Росії на Україну — економічної, енергетичної, приватизаційної, інформаційної, мовної, культурницької, військової, політичної тощо — опромінення малими дозами додає свого невеликого внеску в реалізацію плану ліквідації української нації.

ЧАЕС зупинено, але свою функцію вона виконала — Україну значною мірою перетворено в зону російських інтересів.

Те, що чорнобильська катастрофа 1986 р. була логічним підсумком відповідної роботи, підтвердилося ще у висновках секції № 2 Науково-технічної ради Держатоменергонагляду ССРСР (1990 р.):

«Чорнобильська аварія стала не «вкрай малоймовірним поєднанням порушень порядку та режиму, допущених персоналом енергоблоку», а одним з можливих проявів недоліків проекту. Аналіз... встановлює факт приховання справжніх причин аварії експертами, що розслідували її, і дає право зробити висновки, що хід розслідування причин аварії навмисне був спрямований помилковим шляхом» (виділення моє — Є. Г.).

В основі такого висновку лежить ще одна праця відомого інспектора з ядерної безпеки **О. Ядрихінського**, який вже після аварії, тобто у 1988 році, вдруге аргументовано довів, що РБМК-1000 на ЧАЕС повинен був вибухнути рано чи пізно...

Але цей висновок також було приховано на підставі директив №№ 1090/Б та 136/11-780, підготовлених і введених в дію КГБ СРСР 30 червня 1986 р., де в переліку даних, що підлягають засекреченню читаємо:

«1. Відомості, що розкривають справжні причини аварії на блоці № 4 ЧАЕС.

3. Відомості про склад суміші, викинутої під час аварії.

4. Зведені відомості про радіаційну обстановку, що містять характеристику забруднення в приміщеннях АЕС і в 30-км зоні.

5. Відомості про фактичний стан активної зони реактора.

6. Відомості про ступінь ураження людей на АЕС разом із відомостями про характер їхньої діяльності й особливості аварії.

7. Зведені відомості про опромінення персоналу станції, ремонтного персоналу, залучених організацій і населення...»

Дехто досі бідкається: чому це від 1986 року майже всім інвалідам і постраждалим Чорнобиля ставлять сміхотворні діагнози, які нічого спільного не мають з радіацією? І хоч КГБ у нас начебто давно немає, але як бачимо, його справа досі живе. Бо досі ніхто з широкого кола громадян не тільки всієї потерпілої держави, а й її столиці, що під боком ЧАЕС, не знає сьогоденних «відомостей про фактичний стан активної зони реактора», не кажучи вже про засекречені КГБ «відомості, що розкривають справжні причини аварії на блоці № 4 ЧАЕС».

Начебто й не було того самого КГБ, який тримав під постійним контролем хід будівництва ЧАЕС, інформуючи ЦК КПСС навіть про такі подробиці, як «відхилення колон каркаса машинного зала після монтажу до 100 мм» і «втрати робочого часу склали 3366 людино-днів» (лист за підписом **Ю. Андропова** від 21.02.79 р. № 346-А). Одразу після цього листа в Чорнобиль прилетіла комісія з 11 відповідальних працівників на чолі з заступником міністра

енергетики ССРСР **Ф. Сапожніковим**; висновки її роботи розглядалися в ЦК КПСС, ЦК КПУ.

Але вовтузня навколо ЧАЕС вже тоді була більше схожа на імітацію. Бо вже через рік, на нараді у заступника Голови Ради Міністрів ССРСР **В. Димшиця** (протокол від 1.04.1980 № ВД-1675) зазначено: «на будівництві Чорнобильської АЕС... план виконано лише на 68%, відставання од графіка будівництва становить 2–3 місяці, **будівництво не забезпечено необхідним устаткуванням**» (виділення моє — **Є. Г.**).

Про те, що будівництво ЧАЕС супроводжувалося якоюсь дивовижною недбалістю (ніби будували не потужний ядерний об'єкт, а тимчасовий макет) свідчить також і лист Голови Держкомпраці УРСР **Н. Пантелеєва** від 21.02.86 № 20-01/5-86 (за два місяці до аварії) на ім'я заступника Голови Ради Міністрів УРСР, в якому читаємо, що плінність кадрів на будівництві ЧАЕС становить 28,5% (!), третина звільнень пов'язана з низькою зарплатою, багато робітників звільняються через погані побутові умови (3–3,5 квадратних метрів житлової площі на одного мешканця), на будівництво не приймають жінок...

За всім цим — підозріла тимчасовість намірів. Нині немає (начебто) КГБ в Україні, немає й Політбюро ЦК КПСС, якому комісія **Б. Щербини** підготувала звіт про причини аварії, розглянутий на засіданні 20 липня 1986 р., проте у всі наступні офіційні документи з «легкої» московської руки Політбюро–КГБ потрапили такі брехливі формулювання: «...аварія відбулася через цілу низку допущених працівниками цієї станції грубих порушень правил експлуатації реакторних установок... керівники та фахівці АЕС і самі не підготувалися до експерименту... Безвідповідальність і недбалість, недисциплінованість призвели до тяжких наслідків»...

Отже, з хворої голови — на здорову. Ці висновки було офіційно передано у МАГАТЕ, а потім на них будував свою лінію розгляду суд, який засудив керівників ЧАЕС.

А далі «відомості, що розкривають справжні причини аварії на блоці № 4 ЧАЕС» було остаточно приховано під штучно інспірованою, масованою атакою ЗМІ, де серед причин на перший план вийшла екзотика: інопланетяни, кульові блискавки, магнітні бурі, диверсанти тощо.

Серед тих, хто виявив високий професіоналізм, самовідданість, справжній героїзм, не залишив робоче місце до кінця зміни були **О. Акімов, Л. Топтунов і В. Перевозченко**, яких потім безпідставно звинуватили в злочинних діях. Засудили й керівників ЧАЕС. Засудженим було поставлено за провину аварію в ніч з 25 на 26 квітня 1986 р., а не катастрофу, в яку переросла ця аварія в ніч з 26 на 27 квітня і подальші дні квітня, травня, червня, незважаючи на те, що головною ознакою аварії в ніч з 25 на 26 квітня було пошкодження реактора внаслідок «експеримента», організованого і проведеного московськими фахівцями.

Героїв зробили винними, вимазали їх брудом несправедливих обвинувачень, приховавши свою підступність і власну провину перед цілим народом України. Цю несправедливість конче треба якомога швидше усунути.

Старший інженер управління реактором **Леонід Топтунов**, начальник зміни блоку № 4 **Олександр Акімов** і начальник зміни реакторного цеху, партторг блоку № 4 **Валерій Перевозченко** віддали своє життя, як справжні бійці на полі бою, захищаючи життя тисяч людей.

Тому вони по праву заслуговують стати Героями України.

Доповідь групи незалежних експертів «Обставини, причини та наслідки аварії на Чорнобильській АЕС», підготовлена у квітні 2002 року, закінчується пропозицією: «Звернутися з пропозицією до Генерального прокурора Ук-

раїни розглянути результати дослідження групи незалежних експертів і змінити рішення прокуратури щодо О. Акімова, Л. Топтунова і В. Перевозченка з формулюванням «справу припинено у зв'язку зі смертю звинуваченого» на формулювання «справу припинено у зв'язку з відсутністю складу злочину».

Бо у цих загиблих немає складу злочину, натомість є склад героїзму. Героїзму на запроектованому і побудованому з волі московського керівництва аварійному об'єкті.

Тому залишаються відкритими питання: Чи повинна Москва вибачитися перед Києвом за чорнобильську катастрофу, а якщо так, то коли? І чи не Москва має нині опікуватися чорнобильцями? І чи не нинішнє керівництво України має цього вимагати від «стратегічного партнера»?

«Слово Просвіти», ч. 17, 26 квітня–9 травня 2002 р